

DET KONGELIGE AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER
AKADEMIRAADET

Virker for et skønnere Danmark

Til Justitsministeriet
strafferetskontoret@jm.dk.

København, den 14. september 2023

Uopfordret høringsvar til regeringens

Forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Regeringen har stillet forslag om en lovændring, der skal forhindre afbrændinger af koraner, med henvisning til, at internationale reaktioner på disse tilbagevendende afbrændinger udgør en væsentlig trussel mod Danmarks sikkerhed. Lovændringen vil gøre det strafbart, såfremt man *offentligt eller med forsæt til udbredelse til en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan.*

Lovteksten understreger, at *bestemmelsen vil finde anvendelse, selvom den utilbørlige behandling af genstanden finder sted i f.eks. kunstnerisk eller politisk øjemed.*

Akademiraadet har fuld forståelse for regeringens dilemma. Det er ikke bare alvorligt, at trusselsniveauet stiger. Det er også en kendsgerning, at bogafbrændinger historisk betragtet har været knyttet til totalitære og anti-demokratiske bevægelser. De fleste, der brænder bøger af i dag har ikke demokratiske, humanistiske synspunkter. I USA er der grupperinger, der brænder Harry Potter bøger, og Art Spiegelmans ikoniske Maus tegneserie.

Ytringsfriheden skal sikre borgernes ret til at tale magten imod, og den blev oprindeligt indført i Danmark for at sikre, at al den indsigt og viden, der fandtes ude blandt borgerne, skulle komme nationen til gode, også selvom indsigterne gik imod enevoldskongens interesser. Den blev dog afskaffet efter Struensees fald, for først for alvor at blive stadfæstet med Grundloven. Ytringsfriheden er

ikke en grænseløs ret til at true, forhåne eller nedværdige andre borgere på grund af deres tro, etnicitet, seksualitet, handicap eller køn, hvilket tydeligt beskrives i indledningen til lovforslaget.

Kunstens ytringer

Akademiraadets rolle er imidlertid hverken politisk eller juridisk, alene kunstfaglig, og der er i den vestlige kunsthistorie en lang række eksempler på satiriske og kritiske værker, hvor f.eks. kristne objekter, især kors, behandles på måder, der kunne karakteriseres som utilbørlige.

Immersion (Piss Christ) er et fotoværk af den amerikanske kunstner Andres Serrano fra 1987. Værket fremstår som et billede af et plastikkors, der er nedsænket i en væske. Det har - helt op til for nylig - givet anledning til voldsomme diskussioner i USA, hvor det først blev udstillet.

Et dansk eksempel kunne være Lene Adler Petersen og Bjørn Nørgaards ikoniske *Den kvindelige Kristus* fra 1969. Det er et billede, der indgår i en dokumentation af en politisk aktion, der fandt sted i Børsbygningen i København. I dag indgår det som offsettrykt fotografi i samlingen på Statens Museum for Kunst.

Endelig vil Akademiraadet pege på Lars von Triers filmværk, *Antichrist*, fra 2009, der bearbejder den kristne tradition på grusomme og grænseoverskridende måder.

Alle disse værker ses som hovedværker i dansk og vestlig kunst, og indgår sammen med andre kunstværker som væsentlige elementer i udviklingen af et frit og åbent samfund efter anden verdenskrig.

Værkerne har også det til fælles, at de alle repræsenterer et kunstbegreb, der overskrider de kunstformer, der er beskrevet som acceptable i lovtæksten, som er: tegninger, billeder, imitationer, modeller eller lignende. I samtidskunsten har det imidlertid gennem de sidste 60 år været almindeligt anerkendt, at kunstværker også kan tage form af fx happenings, film eller video, aktioner og iscenesat fotografi. Kunstformer, som ikke afbilder virkeligheden (inden for den "acceptable" ramme), men snarere lader kunst og virkelighed smelte sammen.

Hvad må kunsten sige - og hvordan?

Når der i bemærkningerne til lovforslaget står, at bestemmelsen ikke vil omfatte *afbildninger, gengivelser eller imitationer af genstande med væsentlig religiøs betydning i form af eksempelvis tegninger, malerier, billeder, modeller eller lignende, medmindre der er tale om en imitation eller lignende, som det ikke umiddelbart er muligt at skelne fra selve genstanden med væsentlig religiøs betydning*, så mener Akademiraadet, at det nuværende lovforslag hviler på et forældet kunstsyn, som grundlæggende ikke svarer til den måde store dele af kunsten udfolder sig på i dag.

Loven vil derved ikke kun sætte begrænsninger for, *hvad* kunsten må sige, men også for, *hvordan* den må sige det. I praksis vil det betyde, at kunsten kun må behandle religiøse problemstillinger, hvis den gør det på en bestemt måde, som kun praktiseres af en del af kunstverdenen i dag.

Akademiraadet er statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål, men har ikke været inddraget i processen med udarbejdelsen af lovforslaget. Da lovforslaget kan have meget vidtrækkende konsekvenser for kunstens udfoldelses- og udviklingsmuligheder, mener Akademiraadet, at det ville have været ønskværdigt, om der havde været inddraget kunstfaglige eksperter i processen.

Akademiraadet vil gerne advare mod utilsigtede følgevirkninger af dette forslag, og i stedet anbefale en skærpelse eller tydeliggørelse af den eksisterende lovgivning. Det er vigtigt for et demokratisk samfund, at kunsten til alle tider har mulighed for at beskæftige sig med samtidens store spørgsmål.

Akademiraadet stiller sig til rådighed for yderligere dialog.

Venlig hilsen
AKADEMIRAADET

Det Kongelige Akademi for de Skønne Kunster, Akademiraadet virker til kunstens fremme og som statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål. Akademiraadet er statens rådgiver i spørgsmål om billedkunst, arkitektur og planlægning, og står til rådighed for kommunerne og regionerne. Akademiraadet behandler henvendelser fra statslige myndigheder og kan på eget initiativ indhente oplysninger fra og fremsætte erklæringer over for statslige myndigheder og institutioner samt over for offentligheden. Rådets medlemmer er valgt i en demokratisk proces af de billedkunstnere og arkitekter, der udgør Kunstnersamfundet, og er en uafhængig og upolitisk organisation.